

Список використаних джерел

1. Єльнікова Г.В. Наукові основи розпитку управління загальною середньою освітою в регіоні: монографія. Київ: ДАККО, 2019. 303 с.
2. Десятов Т. М., Коберник О. М., Тевлін Б. Л., Чепурна Н. М. Наука управління загальноосвітнім навчальним закладом: Навчальний посібник. Харків: Основа, 2013. 240 с.
3. Мозгова Л.А. Модель керівника закладу освіти в сучасному освітньому просторі: управлінський аспект URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=3896
4. Москальчук Н. Комунікації як засіб ефективного управління педагогічним процесом. *Методист*. 2018. № 11. С. 5-11.
5. Ростовська В. І. Професійна компетентність заступника директора з навчально-виховної роботи загальноосвітнього закладу освіти: проблеми та напрямки формування. *Управління школою*. 2008. № 8. С. 6-8.
6. Управлінська компетентність керівника сучасної школи URL: https://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp11/1/Shtul.pdf
7. Дорофієнко В.В., Колосюк В.П. Інноваційний менеджмент і науково- технічна діяльність. Київ : КНЕУ, 2018. 234 с.
8. Кремень В. Інноваційність і освіта *Позакласний час*. 2009. № 11-12. С. 36-38
9. Остапчук О. Інноваційний розвиток педагогічних систем в умовах модернізації освіти. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2003. № 5-6. С. 153-161.
10. Стадник В. Інноваційний менеджмент: Навчальний посібник / В. Стадник, М. Йохна. Київ: Академвидав, 2016. 463 с.
11. Чорна М.В., Глухова С.В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств: монографія. Харків: ХДУХТ, 2012. 210 с.

НМТ ТА МОНІТОРИНГ

СТАНДАРТИЗОВАНІ ПІДСУМКОВІ ОЦІНЮВАННЯ: ОРГАНІЗАЦІЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ НОВОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ ДЛЯ ЧЕТВЕРТОКЛАСНИКІВ (ДПА-4)

О. Остапенко

Як проводилася державна підсумкова атестація у закладах освіти? Зазвичай це була письмова контрольна робота чи тест, завдання якої розроблялися закладом освіти згідно з вимогами Міністерства освіти і науки; оцінювання здійснювалося за 12-бальною шкалою, а результати виставлялися у відповідні свідоцтва. Результати залишалися на рівні школи, вони не збиралися і не аналізувалися, а держава не отримувала об'єктивної відповіді про якість освіти в цілому, не маючи централізованої бази даних.

Тому, у 2018 р. було розроблено стратегію освітніх оцінювань у сфері загальної середньої освіти до 2030 року з метою запровадження стандартизованих підсумкових оцінювань для учнівства, яке завершує відповідний рівень загальної середньої освіти (початкову школу, рівень базової та профільної освіти), щоб мати змогу щороку отримувати об'єктивні дані про стан освіти задля використання цієї інформації для покращення якості освіти й освітньої діяльності. Відтак, стратегія освітніх оцінювань передбачає проведення державної підсумкової атестації на ключових етапах здобуття освіти: для 4 класу, 9 класу та 12 класу.

Головна мета нового формату ДПА – допомогти дітям впевнено рухатися далі в навчанні, а не просто оцінити їхні навчальні досягнення чи порівняти їхні результати з тими, що передбачені Державним

стандартом.

Інструменти оцінювання для ДПА укладатимуть фахівці Українського центру оцінювання якості освіти, які спеціалізуються на початковій освіті. Розроблення завдань відбуватиметься за чіткими процедурами, які довели свою ефективність на пілотних проектах.

У 2024, 2025 р.р. було проведено перші два етапи пілотування ДПА-4, третій відбудеться у квітні-травні 2026 році (нормативний чинний документ: наказ Міністерства освіти і науки України від 15.08.2025 № 1152 «Про апробацію моделі проведення державної підсумкової атестації осіб, які завершують здобуття початкової освіти, у формі зовнішнього незалежного оцінювання»). У межах ДПА-4 відбудеться оцінювання з математичної та мовно-літературної освітніх галузей, бо саме вони формують базу для подальшого вивчення предметів у базовій школі, а впровадження масового ДПА-4 залежатиме від безпекової ситуації, рішення про проведення якого прийматиме Верховна Рада України.

Особливістю проведення ДПА-4 («фішкою») стане СОП – спеціальна освітня платформа, яка міститиме об'єктивні персональні та знеособлені дані. Саме через СОП заклади освіти отримуватимуть матеріали (компетентнісні усні та письмові завдання) Українського центру оцінювання якості освіти, вчителі будуть уводити у середовище СОП результати учнів, а Український центр

цих результатів повертатиме на заклади освіти вербальну характеристику досягнень учня (індивідуальний письмовий звіт, що описуватиме результати навчання та особистісні досягнення учня, замінюючи бали, з акцентом на динаміці прогресу: що дитина засвоїла добре, над чим ще варто попрацювати, які навички розвинути та як допомогти у подоланні труднощів).

Через СОП доступ до персональних даних (докладної інформації про навчальні досягнення учнів) матимуть учні, їхні батьки, вчителі та адміністрація закладу освіти. З метою організації, планування, вироблення стратегії та вдосконалення методик навчальної діяльності, саме вчитель матиме доступ не тільки до інформації про досягнення учнів свого класу, а й дані щодо відповідності цих результатів результатам інших учнів на рівні країни, області, громади.

Інформація про навчальні досягнення учнів школи узагальнено, а також у розрізі окремих груп учнів закладу освіти буде надаватися засновнику.

Структури ж освіти (місцеве управління, громада, обласний департамент) матимуть можливість узагальнено користуватися знеособленими даними результатів (інформацією про навчальні досягнення учнів шкіл області, району, громади) для того, щоб дослідити, зробити висновки, а відтак, мати предмет для конкретних виважених дій.

Структури в освіті найвищого рівня (Міністерство освіти і науки України, експерти) отримають узагальнену інформацію про навчальні досягнення учнів країни, а також інформацію в розрізі окремих категорій учнів.

Для того, щоби мінімізувати психологічний вплив на четвертокласників (адже це та вікова категорія дітей, яким критично важливо працювати в знайомих умовах, щоб показати свої фактичні вміння та знання), усі діти будуть проходити ДПА у своїй школі, у своєму класі, разом зі своїм учителем, працюючи у звичному для себе режимі. Жодних переміщень дітей між закладами не передбачено.

Завдання, що пропонуватимуться учням, будуть не схожі на ті, із якими вони звикли працювати на уроках, а матимуть виразно компетентнісний характер, цим самим відповідаючи сутності Державного стандарту початкової освіти, в якому прописано, що на завершення здобуття початкової освіти діти мають розвинути ключову компетентність, яка називається «вільне володіння державною мовою», тобто йде мова не про українську мову, читання чи літературне читання, а саме про мовно-літературну галузь.

Завдання з мовно-літературної освітньої галузі ДПА випускників початкової школи складатимуться з двох частин (інструментів):

– організація усної взаємодії у формі **мінідискусії**. У цій частині відбуватиметься оцінювання комунікативної і мовленнєвої компетентностей, а саме вміння взаємодіяти з іншими усно, сприймати і використовувати інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях.

Учням на початковому етапі ставитиметься дискусійне запитання, над яким вони розмірковуватимуть на уроці. На цьому ж етапі учні в індивідуальній картці 1 мають зробити свій вибір та лаконічно в письмовому вигляді аргументувати його (див. рис. 1).

Участь у проєктах

Індивідуальна картка 1

(Прізвище, ім'я учня / учениці)

Який формат проєкту є для тебе найцікавіший та найкорисніший? Постав ✓ у квадратику біля позиції, з якою погоджуєшся. Напиши, чому ти вибрав / вибрала цю позицію.

Індивідуальний проєкт ☐	Важко визначитися ☐	Груповий проєкт ☐

Рисунок 1. Індивідуальна картка 1

Діти під час читання працюють із завданнями на індивідуальній картці 2 (див. рис. 2.)

Участь у проєктах
Індивідуальна картка 2

(Прізвище, ім'я учня / учениці)

Завдання 1. Уважно прослухай тексти. Роздивися малюнки до історій Данилка, Софійки, Тарасика й Марічки. Напиши, чию історію зображено на малюнку.

Історія _____ 	Історія _____
Історія _____ 	Історія _____

Завдання 2. Познач правильні відповіді на запитання до прослуханих текстів.

1. Чому Данилко обирає індивідуальний проєкт? А він цінує незалежність і самостійність Б йому подобається, коли хвалять саме його	3. Чому Марічці важко визначитися з позицією? А їй важливо лише те, щоб завдання було цікавим Б їй легше працювати в парі
2. Який груповий проєкт запам'ятався Софійці? А про правила дорожнього руху Б про вирощування рослин на підвіконні	4. Тарасик не боявся помилитися, коли працював над проєктом «Чи може вода клеїти?», бо ... А знав відповідь на це питання Б друг завжди підтримував

Кількість балів

Рисунок 2. Індивідуальна картка 2

Для організації мінідискусії у класі пропонуватимуться допоміжні матеріали (плакати), завдяки яким учні занурюватимуться в тему, стаючи активними слухачами та мовцями, структуруючи власні висловлення (див. рис. 3).

Рисунок 3. Візуалізація мінідискусії (загальні етапи роботи, етап «слухання позиції учня»)

— виконання **тестових завдань**. Ця частина передбачає оцінювання читацької, мовної і мовленнєвої компетентностей, а саме умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в текстах різних видів, медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду; висловлювати думки,

почуття та ставлення, взаємодіяти з іншими особами письмово та в режимі реального часу, дотримуватися норм літературної мови; досліджувати індивідуальне мовлення для власної мовної творчості, спостерігати за мовними явищами, аналізувати їх.

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНА
ПІДСУМКОВА
АТЕСТАЦІЯ 2025

Прізвище, ім'я

Варіант 1

Результат дитини за виконання завдань зошита

ЧИТАННЯ ПИСЬМО

бал рівень оцінка бал рівень оцінка

**ЧИТАЮ ТА ПИШУ
З ДАНИЛКОМ І СОФІЙКОЮ**

Час виконання 40 хвилин

Прогнозований рівень навчальних досягнень дитини за рік

ЧИТАННЯ ПИСЬМО

Рисунок 4. Тестовий зошит, що використовувався у пілотному етапі

Між частинами зошита буде подано психологічну вправу під заголовком **«Зупинка для перепочинку»**. Вправа спрямована на розвантаження нервової системи, зниження емоційного напруження, відновлення

працездатності та підтримання комфортних умов подальшої діяльності. Ця вправа для психологічного розвантаження є не обов'язковою для виконання та оцінюванню не підлягатиме.

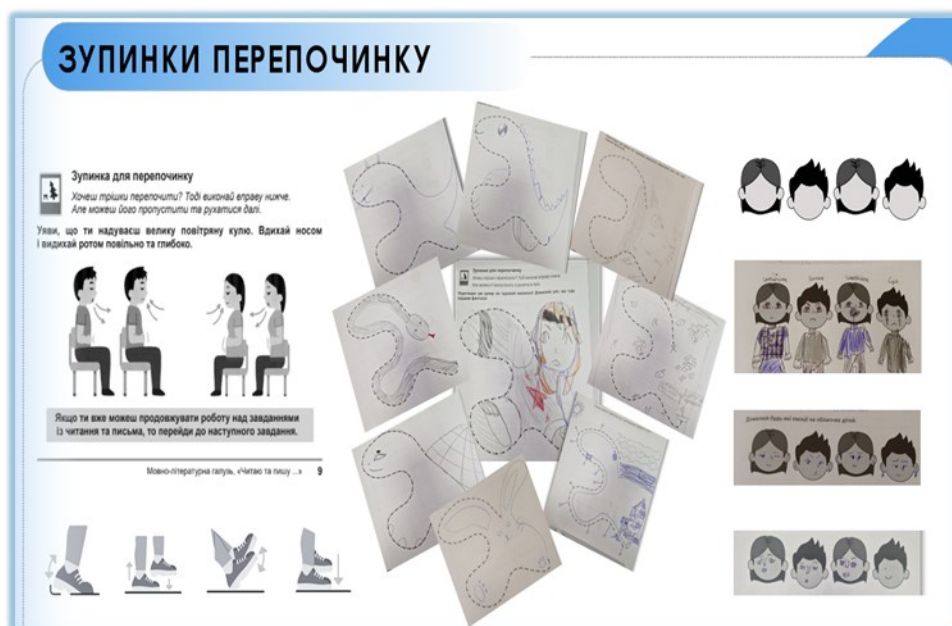

Рисунок 5. Візуалізація «Зупинки перепочинку»

Завданням з математики пропонуватимуть учнівству показати свої математичні вміння, розмірковуючи над типовими буденними ситуаціями, наприклад, придбання речей чи продуктів, приготування страв, вимірювання певних об'єктів, прогнозування результатів тощо.

Учні розв'язуватимуть задачі на обчислення часу

початкової події, часу закінчення події, добиратимуть доцільну міру для вимірювання величини; читатимуть, аналізуватимуть, порівнюватимуть інформацію, подану в таблицях, графіках, на схемах чи діаграмах.

Складатимуться завдання із двох послідовних частин:

– виконання **тестових завдань** закритої форми та з короткою відповіддю.

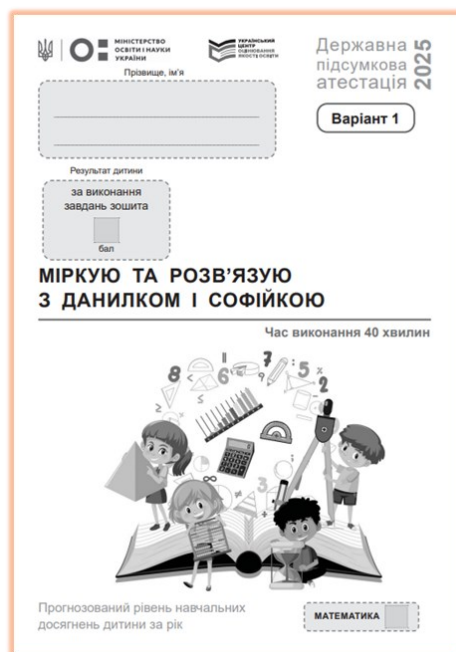

Рисунок 6. Тестовий зошит з математики, що використовувався у пілотному етапі

– **математичне дослідження** передбачатиме роботу над завданнями, що потребують застосування комплексних математичних умінь у життєвих контекстах, моделюють життєві ситуації, наближені до досвіду дітей. Занурення у такий контекст забезпечуватиме загальна сюжетна лінія, у межах якої четвертокласники опиняються в різних практичних ситуаціях, що потребують міркувань і пошуку математичних рішень.

Математичне дослідження спрямоване на виявлення рівня сформованості тих обов'язкових результатів навчання, які не охоплюють тестові зошити.

Для проведення математичного дослідження розроблено спеціальний навчальний інструментарій, який допомагає учням і ученицям працювати з інформацією та застосовувати свої математичні знання на практиці.

Учням пропонуватимуть зошит із дослідницькими завданнями (основний робочий простір, де діти фіксуватимуть свої міркування та відповіді) та буклет із інформацією до завдань (брошуру, що містить усі потрібні довідкові дані, таблиці, діаграми та текстові матеріали, які вони мають проаналізувати й використати для розв'язання проблеми).

Рисунок 7. Набір матеріалів для проведення математичного дослідження

Загальнодержавне проведення ДПА-4 можливе вже з 2027 року, однак рішення про це має бути ухвалено на рівні держави після врахування багатьох чинників. Разом із тим, моніторинг двох пілотних проєктів засвідчив, що результати нового формату ДПА значно менше схильні до суб'єктивних узагальнень, ніж внутрішнє шкільне

оцінювання, а інструментарій ДПА, розроблений Українським центром оцінювання якості освіти, має високу надійність та об'єктивність. Пілотування підтвердило доречність змісту та формату тестових зошитів, засвідчивши позитивне сприйняття їх педагогами та учнями.

Список використаних джерел

1. Звіт Українського центру оцінювання якості освіти «Про результати проведення пілотної державної підсумкової атестації». URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2025/12/ZVIT_DPA.pdf.
2. Матеріали для вчителів за результатами загальнодержавного зовнішнього моніторингу якості початкової освіти. URL: <https://testportal.gov.ua/materialy/>.
3. Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.01.2026 № 15 «Про затвердження Календарного плану організації проведення у 2026 році апробації моделі проведення державної підсумкової атестації осіб, які завершують здобуття початкової освіти, у формі зовнішнього незалежного оцінювання». URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2026/01/nakaz-MON_15.pdf.
4. Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.08.2025 № 1152 «Про апробацію моделі проведення державної підсумкової атестації осіб, які завершують здобуття початкової освіти, у формі зовнішнього незалежного оцінювання». URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/95375/.
5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 09.12.2025 № 1597 «Про підготовку та впровадження з 2029 року державної підсумкової атестації осіб, які завершують здобуття базової середньої освіти, у формі зовнішнього незалежного оцінювання». URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/96018/.
6. Рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 30.05.2019 № 4/4-20 «Про Стратегію розвитку освітніх оцінювань у сфері загальної середньої освіти в Україні до 2030 року». URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/190523_Strategiya-osvitnih-otsinyuvan_UTSOYAO.pdf.
7. Сайт Українського центру оцінювання якості освіти, розділ «Державна підсумкова атестація». URL: <https://testportal.gov.ua/derzhavna-pidsumkova-atestatsiya/>.
8. Тестовий зошит «Читаю та пишу з Данилком і Софійкою» з мовно-літературної галузі. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2025/11/Ukrayinska-mova-CHastyna_2-Zoshyt-DPA-4-2025-na-sajt.pdf.
9. Тестовий зошит «Міркую та розв'язую з Данилком і Софійкою». URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2025/11/Matematyka-CHastyna_1-Zoshyt-DPA-4-2025-na-sajt.pdf.
10. Тестовий зошит «Досліджую з Данилком і Софійкою». URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2025/11/Matematyka-CHastyna_2-Zoshyt-DPA-4-2025-na-sajt.pdf.

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ В УМОВАХ НУШ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

Г. Браткова

Реформа загальної середньої освіти зміщує фокус уваги з накопичення знань, здебільшого теоретичних, на опанування школярами практичних навичок та життєвих компетентностей. Концепція «Нова українська школа» критерієм ефективності освіти визначає здатність випускника бути успішним у житті після навчання у школі, готовність жити та діяти в суспільстві, тому освітній процес є однією з умов і ключовим механізмом соціалізації індивіда. Окрім того, потреба в розвитку соціальних навичок стає критично важливою для підлітків в епоху цифрової трансформації суспільства та дефіциту живого спілкування в умовах дистанційного навчання.

Інтегративною якістю особистості, яка дозволяє людині адекватно адаптуватися в соціумі, є соціальна та громадянська компетентності, що визначені як обов'язковий результат навчання.

У січні 2026 р. навчально-методичним відділом моніторингу якості освіти та ЗНО КЗ СОШПО було проведено моніторингове дослідження стану сформованості соціальної компетентності учнів. Мета

моніторингу полягала в аналізі діяльності педагогів з формування соціальних навичок, стану сформованості складових соціальної компетентності учнів.

Соціальна компетентність – це інтегрована здатність особистості визначати особистісні ролі в суспільстві, встановлювати соціальну взаємодію з урахуванням позицій інших, співпрацювати в команді, брати відповідальність за спільний результат. Рівень сформованості соціальної компетентності визначає успішність діяльності людини в соціумі.

На думку опитаних учителів, освітній процес у школі забезпечує формування у дитини соціальної компетентності: 70 % респондентів обрали відповідь «повною мірою», 30 % – «скоріше так, ніж ні». Батьки згодні з цим твердженням: 67 % обрали відповідь «повною мірою», 33 % – «скоріше так, ніж ні».

Соціальна компетентність включає в себе такі компоненти:

– когнітивний (знансвий), що містить знання про правила комунікації, спілкування, співпраці з оточуючими; осмислення наявних у суспільстві